

Гарріс на старті

Після приголомшливого оголошення Байдена визначеності стало менше. Чи виграють демократи після його виходу?

Рішення президента США Джо Байдена відмовитися від статусу кандидата в президенти від Демократичної партії на майбутніх виборах восени радикально змінило американську політику. Це рішення стало вінцем історичного липня у США, що ознаменувався найважливішими постановами Верховного суду і спробою замаху на колишнього президента Дональда Трампа напередодні з'їзду Республіканської партії.

Рішення Байдена, до якого його закликали багато членів і спонсорів Демократичної партії і яке підтримало багато виборців, було правильним. Після явного провалу на дебатах через свій вік Байден більше не міг переконати американців, що він заслуговує ще на чотири роки при владі, а Трамп – ні.

Поки що зарано писати про спадщину Байдена – хоча б тому, що його президентський термін завершиться лише через шість місяців. Однак, вийшовши з передвиборчих перегонів, він багато в чому позбавив сили аргументи потенційних критиків, які могли стверджувати, що, продовжуючи брати участь у виборах, він відкрив шлях наступникові, який не поділяє прихильності Байдена ні до американської демократії, ні до ролі країни у світі. І дійсно, якби Трамп виграв у Байдена в листопаді (відповідно до прогнозів опитувань), цей результат багато в чому затьмарив би досягнення Байдена на посаді президента.

У віцепрезидентки Камали Гарріс високі шанси стати кандидаткою демократів. У цьому їй допоможе підтримка Байдена. Але питання ще не вирішене, оскільки Байден може тільки звільнити делегатів з'їзду Демпартії від зобов'язання підтримати його, але не може вимагати від них підтримки іншого кандидата.

І тому результат серпневого з'їзду демократів у Чикаго поки невідомий: події майбутніх чотирьох тижнів, найімовірніше,

визначать, що саме там відбудеться. Гарріс може балотуватися без конкурентів, а можуть з'явитися один або кілька суперників. Якщо припустити, що вона стане кандидаткою, другий сценарій їй буде вигіднішим, тому що процедура відбору дасть їй змогу відточити політичні навички, створити імідж переможця і вийти з тіні непопулярного президента.

Крім того, процедура відбору кандидата приверне увагу до Демпартії в той момент, коли їй потрібно налагодити нові відносини з виборцями. Це абсолютно необхідно, оскільки Трамп і сенатор Джей Ді Венс, обраний кандидатом у віцепрезиденти, судячи з усього, проведуть дуже потужну кампанію. Опитування показують, що, якщо Гарріс стане кандидатом і програє їм, її результат буде все одно кращим, ніж міг би бути у Байдена. Це підвищує шанси демократів на формування більшості в Палаті представників (збереження контролю в Сенаті видається недосяжним), а отже, республіканці не зможуть отримати контроль над усіма федеральними органами влади.

Трамп трохи випереджає Гарріс в опитуваннях, проте її популярність може підвищитися вже наступного місяця, коли вона опиниться в центрі уваги. Прокурорські навички Гарріс, які вона відточувала, працюючи прокурором, а потім генеральним прокурором штату Каліфорнія, стануть у пригоді їй під час передвиборчої кампанії. Вона добре підготовлена для боротьби з екстремальною позицією Верховного суду (в його нинішньому складі) і Венса з питання абортів. І їй піде на користь той факт, що в республіканській парі кандидатів немає жінок або представників меншин.

Проте є одна неминуча проблема, яку можна назвати дилемою Г'юберта Гамфрі. 1968 року віцепрезидент США Гамфрі став кандидатом у президенти від Демпартії, оскільки чинний президент Ліндон Джонсон вирішив не переобиратися. Формулювання заяви Байдена про відмову від участі у виборах багато в чому повторюють слова, використані Джонсоном 56 років тому; головна відмінність у тому, що Байден опублікував свою заяву в соцмережі «X», а Джонсон виступив із телевізійним зверненням до народу.

Дилема така: як виглядати лояльним співавтором популярних заходів попереднього президента, але водночас не тонути під тягарем його непопулярних рішень. У 1968 році кампанію Гамфрі ускладнювала війна у В'єтнамі: йому виявилось важко дистанціюватися від політики, з якою він асоціювався, і від президента, який не терпів нелояльності.

Сьогодні в суспільних дебатах немає якоїсь однієї домінантної теми, проте кандидату демократів все ж потрібно дистанціювати себе від Байдена, оскільки континуїтет влади стає тягарем, коли багато хто прагне змін. Якщо хтось у цьому сумнівається, просто погляньте на останні результати виборів у ПАР, Індії, Великій Британії та Франції.

Це означає, що кандидату демократів (чи то Гарріс, чи то хтось інший) слід схвалити ухвалені раніше закони «Про зниження інфляції» та «Про чіпи і науку»; зусилля, спрямовані на боротьбу зі зміною клімату та захист демократії; доступ до послуг абортів та контролю за народжуваністю; військову допомогу Україні. Але це також означає, що кандидат може захотіти дистанціюватися від близькосхідної політики, яку багато американців вважають надмірно проізраїльською, а також від заходів з охорони кордонів і боротьби зі злочинністю, які багато хто вважає занадто м'якими.

Якщо Гарріс стане кандидатом демократів, буде важливо, кого вона вибере напарником. Кілька штатів Середнього Заходу, найімовірніше, відіграють вирішальну роль на виборах у листопаді, і є ще безліч незалежних виборців, яких можна залучити на свій бік. Імовірно, розглядатимуться кандидатури губернаторів (серед них Гретхен Вітмер із Мічигану, Джош Шапіро з Пенсільванії, Енді Бешір із Кентуккі, Рой Купер із Північної Кароліни), а також членів кабінету Байдена.

Точно можна сказати, напевно, тільки одне: після приголомшливого оголошення Байдена визначеності стало менше. Очевидно, що результат нинішніх президентських виборів матиме величезне значення для США та решти світу. У нормальній ситуації це не так, тому що між кандидатами зазвичай більше подібностей, ніж відмінностей. Цього разу ситуація інша. Відмінності настільки глибокі, що, коли в листопаді американці підуть на вибори, ставки буде просто важко перебільшити.

(c) Project Syndicate 2024

Річард Н. Гаасс

Річард Н. Гаасс (Richard N. Haass) – президент Ради з міжнародних відносин (США), до цього працював директором з планування політики Держдепартаменту США (у 2001-2003 роках) і був спеціальним посланником президента Джорджа Буша в Північній Ірландії та координатором політики майбутнього Афганістану.

